EOC
EUROASIAN ONLINE CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION

Google Scholar zenodo OpenAIRE doi digital object identifier

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 6

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference **«INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION»**. Which took place in London 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TASVIRIY SAN'AT TA'LIMINI RIVOJLANTIRISH

Kadirova Dilobarxon Baxtiyorovna
"University of economics and pedagogy" NOTM
Maktabgacha ta'lim kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada tasviriy san'at fenomenining ijtimoiylashtirilishi masalasi an'anaviy va zamonaviy yondashuvlar asosida tahlil qilinadi. Tasviriy san'atning jamiyat hayotidagi o'rni, uning tarbiyaviy, estetik va ma'naviy vazifalari yoritiladi. Shuningdek, san'atni ommalashtirishda ta'lim tizimi, pedagogik texnologiyalar va raqamli vositalarning ahamiyati ko'rsatib beriladi. Maqolada an'anaviy san'at maktablari bilan zamonaviy ijodiy va texnologik yondashuvlarning o'zaro bog'liqligi ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, ijtimoiylashuv, an'anaviy yondashuv, zamonaviy yondashuv, estetik tarbiya, pedagogik texnologiya, san'at ta'limi.

Abstract. This article analyzes the issue of socialization of the phenomenon of fine arts based on traditional and modern approaches. The role of fine arts in the life of society, its educational, aesthetic and spiritual functions are highlighted. The article also highlights the importance of the education system, pedagogical technologies, and digital tools in popularizing art. The article scientifically substantiates the interrelationship between traditional art schools and modern creative and technological approaches.

Keywords: fine arts, socialization, traditional approach, modern approach, aesthetic education, pedagogical technology, art education.

KIRISH. Tasviriy san'at insoniyat madaniyatining eng qadimiy va eng muhim shakllaridan biri bo'lib, u insonning ichki kechinmalari, dunyoqarashi, tarixiy xotirasi va ijtimoiy munosabatlarini obrazli shaklda ifodalaydi. Shu bois tasviriy san'atni faqat ijodiy faoliyat sifatida emas, balki jamiyat ma'naviy hayotining ajralmas qismi sifatida ham talqin etish mumkin. San'atning ijtimoiylashuvi deganda uning tor doiradagi ijodiy muhitdan keng jamoatchilik, ta'lim tizimi va raqamli makonga kirib borishi tushuniladi. Bu jarayon an'anaviy va zamonaviy yondashuvlarning o'zaro uyg'unlashuvi natijasida yuzaga keladi.

Bugungi kunda tasviriy san'at nafaqat estetik zavq beruvchi vosita, balki tarbiya, ma'rifat va ijtimoiy muloqotning samarali shakliga aylangan. Shu sababli uning ijtimoiylashuv jarayonini ilmiy asosda o'rganish muhim ahamiyatga ega.

Tasviriy san'atning ijtimoiy mohiyati. Tasviriy san'atning ijtimoiy mohiyati uning inson va jamiyat hayoti bilan chambarchas bog'liqligida namoyon bo'ladi. Qadimiy davrlardan boshlab odamlar o'z fikr, his-tuyg'u va tarixiy tajribasini tasviriy vositalar orqali ifoda etib kelgan. Devoriy rasmlar, haykallar, naqshlar, miniatyuralar va amaliy bezak san'ati nafaqat estetik maqsadga xizmat qilgan, balki ma'lum ijtimoiy ma'no va axborotni ham yetkazgan.

Tasviriy san'at xalqning urf-odatlari, mehnat faoliyati, turmush tarzi va dunyoqarashini aks ettiruvchi tarixiy manba hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, u madaniy xotirani saqlovchi va avlodlararo uzluksizlikni ta'minlovchi muhim ijtimoiy institutdir. San'at asari tomoshabin bilan muloqotga kirishar ekan, u shaxsning estetik didini, tafakkurini va ma'naviy olamini boyitadi.

An'anaviy yondashuvlarning nazariy asoslari. An'anaviy yondashuvlar tasviriy san'atni o'rgatish va rivojlantirishda uzoq tarixiy tajribaga ega. Ustoz-shogird tizimi, naturadan kuzatish, nusxa ko'chirish, kompozitsion tahlil va amaliy mashqlar bu

yondashuvning asosiy usullaridir. Ushbu metodlar o‘quvchini badiiy shakl, rang, nisbat, fazoviy munosabat va ifoda vositalarini chuqur anglashga o‘rgatadi.

An’anaviy usullarning muhim jihati shundaki, ular milliy san’at maktablarining davomiyligini ta’minlaydi. O‘zbek amaliy bezak san’ati, miniatyura, naqsh va monumental tasviriy san’at an’anaviy asoslarda shakllanib, keyingi avlodlarga boy meros bo‘lib o‘tgan. Bu holat san’atning ijtimoiylashuv jarayonida madaniy identifikatsiyani saqlab qolishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, an’anaviy yondashuvlar shaxsni tartib-intizomga, kuzatuvchanlikka, mehnatsevarlikka va sabrga o‘rgatadi. Shuning uchun ular faqat texnik ko‘nikma emas, balki ma’naviy-axloqiy tarbiya vositasi ham hisoblanadi.

Zamonaviy yondashuvlarning mazmuni va imkoniyatlari

Zamonaviy yondashuvlar tasviriy san’atni yangi texnologiyalar, interaktiv metodlar va ijodiy izlanishlar bilan boyitadi. Bugungi kunda raqamli grafika, 3D modellashtirish, multimedia vositalari, virtual ko‘rgazmalar va sun’iy intellektga asoslangan dasturlar san’at jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Tasviriy san’at fenomenining ijtimoiylashtirilishi masalasi ikki katta tarixiy davr — an’anaviy va zamonaviy yondashuvlar nuqtai nazaridan yana bir bor qayta tahlil qilishni talab qiladi. Bu mavzu bo‘yicha o‘zbek va rus tilida yozilgan ilmiy manbalar asosida quyidagi asosiy g‘oyalar ajratib ko‘rsatiladi.

An’anaviy yondashuvda tasviriy san’at jamoaviy ma’rifat va madaniy tarbiya vositasi sifatida qaralgan. Masalan, N.N. Rostovtsev, V.S. Kuzin va R. Hasanov tomonidan ishlab chiqilgan didaktik printsiplar maktabda tasviriy san’atni o‘qitishda ijtimoiy ahamiyatni birinchi o‘ringa qo‘yadi . Ular ta’lim va tarbiya birligi, ko‘rgazmalilik, ilmiylik va yoshga moslik prinsiplarini tasviriy san’at darslarining asosi deb hisoblagan. Bu yondashuv san’atni shaxsni ijtimoiy hayotga integratsiyalashuv vositasi sifatida ko‘rsatadi, ya’ni rassomlik faoliyati orqali bolalar millatlararo totuvlik, mehnat tarbiyasi va tabiatni kuzatish qobiliyatini rivojlantiradi.

Zamonaviy yondashuvda esa tasviriy san’atning ijtimoiylashtirilish jarayoni raqamli texnologiyalar, interaktiv vositalar va globallashuv bilan bog‘liq. Usmanov Botir Allaberdiyevich tomonidan yozilgan «Tasviriy san’atda innovatsion texnologiyalar» maqolasi grafik planshetlar, 3D printerlar, virtual ham kengaytirilgan haqiqatning ijodiy faoliyatga yangi imkoniyatlar yaratishini ta’kidlaydi. Zamonaviy texnologiyalar san’at asarlarini interaktiv va noyob shakllarda ifodalashga yordam beradi, bu esa san’atning ijtimoiy maktabda, jamoada va hatto onlayn platformalarda kengroq qo‘llanilishini anglatadi .

Bundan tashqari, tasviriy san’atning ijtimoiy ahamiyati estetik tarbiya va inson ma’naviy hayotida o‘z rolini o‘raydi. «Tasviriy san’at turlari: nazariy tahlil va ijtimoiy ahamiyati» maqolasi rangtasvir, grafik, haykaltaroshlik, amaliy bezak san’ati va monumental san’at turlarining ijtimoiy-ma’naviy hayotdagi o‘rni va inson estetik tarbiyasiga ta’sirini nazariy jihatdan tahlil qiladi . Bu manba tasviriy san’atning har bir turi jamiyatning turli sohalarida (masalan, maktab, muzey, shahar manzarasi) qo‘llanilishi orqali ijtimoiylashtirilishini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, tasviriy san’at asarlarini badiiy tahlil qilish orqali kognitiv kompetensiyalar rivojlantirish masalasi talabalarda kognitiv kompetensiyalarni o‘zida saqlashga yordam beradi . Bu jarayon san’at asarlarini tahlil qilish orqali talabalarning badiiy ta’minotini oshiradi va ijtimoiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Ushbu tadqiqotda tasviriy san’at fenomenining ijtimoiylashtirilishi jarayonini

an'anaviy va zamonaviy yondashuvlar nuqtai nazaridan tahlil qilish uchun quyidagi metodlar qo'llaniladi:

Nazariy tahlil metodi. Tasviriy san'at turlari (rangtasvir, grafik, haykaltaroshlik, amaliy bezak san'ati, monumental san'at, raqamli san'at) va ularning ijtimoiy ahamiyati nazariy jihatdan tahlil qilinadi . Bu metod an'anaviy yondashuvda didaktik printsiplar (ta'lim va tarbiya birligi, ko'rgazmalilik, ilmiylik, yoshga moslik) asosida tasviriy san'atning ijtimoiy integratsiyasi jarayonini tushunishga yordam beradi.

Solishtiruvchi tahlil metodi. An'anaviy va zamonaviy yondashuvlar solishtiriladi. An'anaviy yondashuvda tasviriy san'at jamoaviy tarbiya vositasi sifatida, zamonaviy yondashuvda esa raqamli texnologiyalar (grafik planshetlar, 3D printerlar, virtual haqiqat) orqali ijtimoiy maktabda kengroq qo'llanilish vositasi sifatida qaraladi . Bu metod davrlar o'rtasidagi farqlarni va umumiyliklarni ajratib ko'rsatishga yordam beradi.

Empirik tahlil metodi. Tasviriy san'at darslarida millatlararo totuvlik, mehnat tarbiyasi, tabiatni kuzatish va kompozitsiya ishlash orqali o'quvchilar ijtimoiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish empirik darajada tahlil qilinadi . Bu metod maktab va muzeylarda tasviriy san'atning ijtimoiy ahamiyati haqida faktik ma'lumotlar olishga yordam beradi.

Badiiy tahlil metodi. Tasviriy san'at asarlarini badiiy tahlil qilish orqali kognitiv kompetensiyalar rivojlantirish jarayoni talabalarda o'zida saqlashga yordam beradi . Bu metod san'at asarlarini tahlil qilish orqali talabalarning badiiy ta'minotini oshiradi va ijtimoiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Pedagogik texnologiyalar metodi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlarning maktabda tasviriy san'atni o'qitishda ahamiyati tahlil qilinadi . Bu metod raqamli texnologiyalar va interaktiv vositalar orqali tasviriy san'atning ijtimoiylashtirilishi jarayonini tushunishga yordam beradi.
Ushbu metodlar tasviriy san'at fenomenining ijtimoiylashtirilishi jarayonida an'anaviy va zamonaviy yondashuvlar nuqtai nazaridan to'liq tahlil qilishga imkon beradi. Har bir metod o'ziga xos ma'lumotlar olish va tahlil qilishda alohida rol o'raydi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA.

Usulashuvda tasviriy san'at fenomenining ijtimoiylashtirilishi an'anaviy va zamonaviy yondashuvlar asosida amalga oshirilganda quyidagi natijalar kuzatildi:

An'anaviy metodlar tasviriy tafakkurni mustahkamlaydi.

Ustoz-shogird tizimi, naturadan kuzatish, nusxa ko'chirish va takroriy amaliy mashqlar o'quvchida diqqat, kuzatuvchanlik, kompozitsion fikrlash va milliy badiiy madaniyatni shakllantirish samaradorligini ko'rsatdi. Bu natijalar O'zbekiston an'anaviy san'at maktablari, miniatyura va naqsh ustalari tajribasida yaqqol namoyon bo'ladi. Demak, an'anaviy usullar san'atning ildizi va milliy ruhini saqlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi.

Zamonaviy texnologiyalar san'atning ijtimoiy ta'sir doirasini kengaytiradi.

Raqamli grafika, 3D modellashtirish, virtual ko'rgazmalar va multimedia vositalari san'at asarini tez yaratish, targ'ib qilish va keng auditoriyaga yetkazish imkonini berdi. Bu vositalar yosh ijodkorlarga yangi ifoda shakllarini sinab ko'rish, san'atni global madaniy muhitga integratsiya qilish va ijtimoiy platformalarda aktiv ishlash imkonini berdi. Bu natijalar san'atning ijtimoiylashuv jarayonini tezlashtiradi va uning ta'sir doirasini geografik va ijtimoiy chegaralardan chiqarib yuboradi.

Fanlararo integratsiya san'atning mazmuniy doirasini boyitadi.

Tasviriy san'atni tarix, adabiyot, texnologiya, psixologiya va informatika bilan bog'lash darslarda uning ma'rifiy va ijtimoiy ahamiyatini oshirdi. O'quvchilar san'at asarini nafaqat go'zallik obyekti, balki tarixiy, ijtimoiy va ma'naviy ma'no tashuvchi hodisa sifatida talqin

qilishga o‘rganishdi. Bu natija san’atning ijtimoiylashuv jarayonida madaniy xotira, axloq va ong shakllanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.
4. An’ana va zamonaviylik uyg‘unligi san’atni samarali ijtimoiy vositaga aylantirdi.
An’anaviy usullar bilan zamonaviy texnologiyalarni uyg‘unlashtirish o‘quvchida badiiy poydevor va ijodiy erkinlikni birga shakllantirish imkonini berdi. Masalan, talaba naturadan chizishni qalam bilan boshlash va so‘ng raqamli muhitda davom ettirish orqali san’atni an’anaviy va zamonaviy talablarga moslashtiradi. Bu yondashuv tasviriy san’atning ijtimoiylashuv jarayonini barqaror va izchil rivojlanishiga zamin yaratdi.
Muhokama. Tasviriy san’atning ijtimoiylashuvi jarayonida an’anaviy va zamonaviy yondashuvlarning o‘zaro uyg‘unligi muhim ahamiyatga ega.
Natijalar shuni ko‘rsatdi:
- An’anaviy yondashuvlar san’atning milliy identifikatsiyasini saqlab, uning tarixiy ildizlari va badiiy qonuniyatlarini mustahkamladi.
- Zamonaviy yondashuvlar esa san’atni texnologik va ijodiy yangiliklar bilan boyitib, uning jamiyat hayotiga kirib borish tezligini oshirdi.
- Fanlararo integratsiya san’atni boshqa ma’rifiy sohalar bilan bog‘lab, uning ma’naviy va ijtimoiy vazifalarini kuchaytirdi.
Muhokama yakunida shuni ta’kidlash mumkin: tasviriy san’atning ijtimoiylashuvi barqaror bo‘lishi uchun an’ana va zamonaviylikni qarama-qarshi qo‘ymasdan, bir-birini to‘ldiruvchi tizim sifatida qo‘llash eng samarali yo‘l hisoblanadi. Bu yondashuv san’atni nafaqat estetik obyekt, balki jamiyat ma’naviy rivojlanishi, ma’rifat va ijtimoiy muloqot vositasiga aylantiradi. Natijalar shuni ko‘rsatdi: tasviriy san’at ijtimoiylashuvi an’anaviy-milliy maktab va zamonaviy texnologik yondashuv uyg‘unligida eng yuqori samaradorlikni beradi.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, tasviriy san’at fenomenining ijtimoiylashtirilishi uning jamiyat hayotidagi ahamiyati tobora ortib borayotganini ko‘rsatadi. Tasviriy san’at insonni estetik jihatdan tarbiyalaydi, uning ma’naviy dunyosini boyitadi va madaniy xotirasini shakllantiradi. An’anaviy yondashuvlar badiiy merosni asrash va uni avlodlarga yetkazishda muhim bo‘lsa, zamonaviy yondashuvlar san’atni raqamli muhit va interaktiv ta’lim orqali keng ommaga yoyadi. Ushbu ikki yo‘nalishning uyg‘unligi tasviriy san’atni yanada samarali ijtimoiy hodisaga aylantiradi.

TAKLIFLAR.

1. Tasviriy san’at ta’limida an’anaviy ustoz-shogird metodini saqlagan holda zamonaviy raqamli texnologiyalarni keng joriy etish.
2. O‘quv dasturlarida tasviriy san’atni fanlararo integratsiya asosida o‘qitishni kuchaytirish.
3. Milliy san’at merosini o‘rganish maqsadida muzey, ko‘rgazma va amaliy ustaxonalar faoliyatini kengaytirish.
4. Yosh ijodkorlar uchun raqamli san’at, grafik dizayn va multimedia yo‘nalishlarida tanlovlar tashkil etish.
5. Tasviriy san’atning ijtimoiy ahamiyatini targ‘ib qiluvchi ilmiy va ommabop nashrlarni ko‘paytirish.
6. San’at ta’limida o‘quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlaydigan innovatsion metodlarni qo‘llash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Tasviriy san’at umumiy tarixi: O‘quv qo‘llanma. – T.: O‘zbekiston, 2020. – 248 b.
2. Tasviriy san’at ta’limida zamonaviy pedagogik yondashuvlar: Maqolalar to‘plami / Tahririyat kollegiyasi. – T.: Fan va ta’lim, 2022. – 312 b.
3. Innovatsion texnologiyalar tasviriy san’atda: Ilmiy nashrlar to‘plami / Tahririyat. – T.: Akademnashr, 2023. – 276 b.
4. O‘rta Osiyoda tasviriy san’atning rivojlanish tarixi: Monografiya / Mualliflar jamoasi. – T.: Sharq, 2021. – 384 b.